

Το θεσμικό πλαίσιο του ΤΕΕ αντιστοιχεί, κατ' αναλογία, με καταστατικό χάρτη, με το Σύνταγμα μιας χώρας. Τη στιγμή της αναδιαμόρφωσης του, οφείλει να αποτυπώνει τη συνισταμένη βούληση των μελών του και ταυτόχρονα οι θέσεις του να διατυπώνονται ώστε να αντέχουν στο χρόνο και τις όποιες, ακόμα και ακραίες, οικονομικές και κοινωνικές καταστάσεις φέρει.

Οι συνέπειες των χρόνων της ύφεσης, ακραίας για τα παγκόσμια δεδομένα, είναι οδυνηρές.

Σε επίπεδο χώρας: καταγράφεται μια συντριπτική ήττα στον πόλεμο των «εγκεφάλων». Η Ελλάδα, χώρα παραγωγός, στην αξιοποίηση τους κινείται πάντα στις παρυφές. Τώρα οι στρατιές των επιστημόνων της αναζητούν ως μόνη διέξοδο μια εργασία στο εξωτερικό. Παράλληλα όλες οι έρευνες συμφωνούν στο ότι οι μηχανικοί βρίσκουν απασχόληση στο πρώιμο στάδιο μιας επερχόμενης ανάπτυξης, ότι ένας τους συμπαρασύρει στην απασχόληση τουλάχιστον άλλους δύο εργαζόμενους. Δεν έχουμε καμία τέτοια ένδειξη και όσο δεν καταγράφονται τέτοιες μπορούμε να τεκμηριώσουμε τη θέση ότι τα σημάδια οικονομικής ανάκαμψης, που μοιραία κάποτε θα ερχόντουσαν, δεν υποδηλώνουν και οικονομική διέξοδο με προοπτικές.

Σε επίπεδο άσκησης του επαγγέλματος στην Ελλάδα: δεν υπάρχει η χαρά της δημιουργίας, της έρευνας, της καινοτομίας, της ενασχόλησης με την επιστήμη. Υπάρχει η κατάθλιψη, για τους πολλούς, μη άνεργους ή ετεροαπασχολούμενους μηχανικούς, το φιλοδώρημα της καταγραφής αυθαιρέτων και της σύνταξης ενεργειακών επιθεωρήσεων διαπραγματεύσιμων στο διαδίκτυο, η αποκοπή από το επάγγελμα και τις πανεπιστημιακές γνώσεις, για τόσο μεγάλο διάστημα που για αρκετούς δεν θα υπάρχει αντιστρεπτός δρόμος. Ακόμα χειρότερα: έχει ποτέ απαντηθεί πόσοι μηχανικοί ζουν κάτω από το όριο φτώχειας, με το φόβητρο των κατασχέσεων για φόρους, εισφορές, τέλη;

Σε επίπεδο συλλογικής εκπροσώπησης: το ΤΣΜΕΔΕ, ταμείο που δημιουργήθηκε μόνο από πόρους μηχανικών και είχε βέβαιη βιωσιμότητα 40ετίας, εξανεμίστηκε εν μέσω σιωπής. Το ΤΕΕ αγκομαχά οικονομικά παρότι οι, έως πολύ πρόσφατα, νομοθετημένα μοναδικοί χορηγοί του, οι μηχανικοί, δεν είχαν διατυπώσει οποιαδήποτε ένσταση. Οι δομές άσκησης του επαγγέλματος ξηλώθηκαν, χωρίς να αντικατασταθούν από οτιδήποτε θα εγγυάται τουλάχιστον ίδιο επίπεδο ποιότητας μελέτης και έργου. Το άνοιγμα των επαγγελματιών και οι παρεμβάσεις στην παιδεία οδηγούν μαθηματικά στην υποβάθμιση των πολυτεχνικών σχολών, η «τετραετία» παρά τις περί του αντιθέτου εξελίξεις στο εξωτερικό, είναι εντός των πυλών. Η Τράπεζα Αττικής πριν την απώλεια της ως περιουσιακού στοιχείου του ασφαλιστικού ταμείου, διαπλέχθηκε πολύτροπα με το ΤΕΕ. Έτσι ώστε να έχει το θάρρος ο Τραπεζίτης της Κεντρικής Τράπεζας εντελώς δημόσια να λέει προς τους εκπροσώπους των μηχανικών «μη βγάλετε λέξη γιατί διαφορετικά θα μιλήσω». Και αυτοί σιώπησαν.

Αυτή η σιωπή είναι το πιο δηλωτικό στοιχείο του ότι το θεσμικό πλαίσιο για έναν φορέα που εκπροσωπεί, θεσμοθετημένα, το σύνολο των μηχανικών, πάσχει. Και δείχνει σε ποια κατεύθυνση πάσχει.

Η σιωπή γενικότερα, που σε ορισμένες περιπτώσεις κραυγάζει ντροπιαστικά, χαρακτηριστική για τους Έλληνες επιστήμονες και «διανοούμενους» αυτήν την περίοδο, είναι έγκλημα για τον τόπο. Οι Έλληνες επιστήμονες σπούδασαν με βάρος οικονομικό των οικογενειών τους και της κοινωνίας. Οφείλουν να ανταποδώσουν.

Η έκδοση για τον απολογισμό 80 χρόνων ύπαρξης του ΤΕΕ είχε τίτλο «Δια πυρός και σιδήρου». Με αυταρέσκεια αναφέρεται ότι ο Ελ. Βενιζέλος, ως πρωθυπουργός, παρακολούθησε συνεδριάσεις της Αντιπροσωπείας του ΤΕΕ. Οι μηχανικοί, ανεξάρτητα της καταγωγής τους, συμμετείχαν σε ένα μεγάλο έργο εκσυγχρονισμού από την αστική τάξη. Ήταν αιχμή του δόρατος. Θα πρέπει να κατανοήσουμε γιατί σήμερα δεν συμβαίνει αυτό, γιατί οι πολιτικές ηγεσίες προστρέχουν σε διανοούμενους που «ελέγχουν» και προσπαθούν να συντρίψουν την οργανωμένη έκφραση των επιστημόνων: Η κοινωνική, ταξική τους, σύνθεση είναι σε απόλυτη αντιστοιχία με την σύνθεση όλης της κοινωνίας και είναι πολλοί για να ελεγχθεί η πλειοψηφία τους. Και επιπλέον είναι κάτοχοι γνώσεων και χρήστες μιας επιστημονικής δεοντολογίας, κάτι που δεν μπορούμε να ισχυριστούμε ότι διακρίνει τον ελληνικό πολιτικό λόγο και πρακτική. Για αυτό δύο ήταν οι τάσεις που καταγράφονταν τις τελευταίες δεκαετίες. Πρώτη: οι θέσεις του ΤΕΕ, ποτέ εξ ορισμού, αλλά εν γένει, να μην ταυτίζονται με τις κυβερνητικές θέσεις. Δεύτερη: να κτυπηθούν φορείς σαν το ΤΕΕ, να περιορισθεί η εμβέλεια τους, ο χαρακτήρας τους να γίνει κύρια αυτός μιας καλής δημόσιας υπηρεσίας. Για αυτό και δεν πρόκειται να θεσμοθετηθεί η υποχρεωτική γνώμη του ΤΕΕ αλλά πρέπει να κατακτηθεί.

Εκφάνσεις των επιστημόνων σαν αυτή του ΤΕΕ αποτελούν πολιτική οντότητα. Οφείλουν να εκφράζουν έναν πολιτικό λόγο, που, εκ των παραμέτρων του θα είναι η επιστημονική δεοντολογία, η γνώση και η αμφισβήτηση. Οι καλύτερες στιγμές του ΤΕΕ ήταν όταν ο λόγος του ήταν προϊόν μεγάλης συμμετοχής και συλλογικής διαβούλευσης. Αυτό σήμερα είναι μονόδρομος. Το ΤΕΕ οφείλει να κάνει πολλές προτάσεις σε όλα τα επίπεδα του προγραμματισμού της χώρας, του σχεδιασμού, της παραγωγής, της νομοθεσίας. Έχει το δυναμικό, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και μια παράδοση συνεργασίας με τους άλλους επιστήμονες και εργαζόμενους. Υποχρεωτικά πρέπει να βάλει σε ένα «παιχνίδι με ουσία» το σύνολο των μελών του. Αυτή θα είναι η δύναμη του, και δεν υπάρχει εναλλακτική. Άρα η κατεύθυνση για αλλαγή του θεσμικού πλαισίου είναι η άμεση δημοκρατία (με την έννοια που από την αρχαιότητα της αποδίδεται), με χρήση όλων των τεχνικών, κύρια διαδικτυακών, δυνατοτήτων που στην εποχή μας την κάνουν εφικτή.

Το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο ήταν πρωτοπόρο, έχει διαπαιδαγωγήσει γενιές εκπροσώπων των μηχανικών σε συναινετικές διαδικασίες. Ακόμα τώρα δεν θα το χαρακτηριζόταν ως κακό, ξεπερασμένο και αναποτελεσματικό. Δεν θέτει περιορισμούς στα όργανα αντιπροσώπευσης και διοίκησης του ΤΕΕ, πέραν του στοιχειώδους δημοκρατικού όρου της σύγκλισης σε κοινές θέσεις της πλειοψηφίας των εκπροσώπων. Όρος που εν τέλει, στις περιόδους που λειτούργησε απρόσκοπτα, έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα ευεργετικός για το ΤΕΕ και τους μηχανικούς.

Αν δεν έχει ωριμάσει το βήμα που παραπάνω αναφέρθηκε, ας μην τροποποιηθεί το θεσμικό πλαίσιο, γιατί, εφόσον δεν θα έχει την προϋπόθεση της συμμετοχής των μελών του, πιθανότατα θα αστοχήσει και μάλιστα προς κατεύθυνση που θα απομονώσει και περαιτέρω θα αποδυναμώσει το ΤΕΕ. Ο χρόνος και ο τόπος, όσον αφορά την έκφραση των συλλογικοτήτων των επιστημόνων, έχουν ανάγκη από το ακριβώς αντίθετο.

Γιάννης Αλαβάνος